

2023-12-12

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2023/242

Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till heidi.bogren@regeringskansliet.se

Diarienummer A2023/00837

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET ÖVERSYN AV ENTREPRENÖR ANSVARET, SOU 2023:26

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndighetens yttrande är avgränsat till de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Jämställdhetsmyndigheten gör följande bedömning av förslagen:

- Instämmer i utredningens bedömning att entreprenörsansvaret även framöver bör vara primärt och strikt.
- Tillstyrker förslaget att uthyrda arbetstagares lön tydligt bör omfattas av entreprenörsansvarslagen.
- Anser att det inte är tillräckligt utrett huruvida brott mot betalningsansvaret bör förenas med skadestånd eller annan sanktion.
- Tillstyrker att Arbetsmiljöverket ska tillhandahålla information om vilka bestämmelser om skydd för arbetstagare som kan bli lämpliga vid en utstationering i Sverige. Ansvar bör dock sträcka sig längre än att tillhandahålla informationen på hemsidan.
- Motsätter oss förslaget att entreprenörsansvaret inte ska utvidgas till fler branscher.
- Det är en brist i utredningen att ett jämställdhetsperspektiv saknas.

Synpunkter enligt utredningens disposition

Jämställdhetsperspektiv saknas

Det är en brist att utredningen saknar en jämställdhetsanalys. Utsatta arbetstagare inom byggbranschen är oftast män, medan kvinnor som utsätts för olika former av arbetskraftsexploatering ofta jobbar inom exempelvis städ- och skönhetsbranschen. En jämställdhetsanalys hade kunnat bidra till bedömningen om huruvida entreprenörsansvaret bör utvidgas till fler branscher än byggbranschen. För vägledning hur ett jämställdhetsperspektiv kan appliceras se SOU 2023:53.

6.2.2 Den grundläggande uppbyggnaden av entreprenörsansvaret bör behållas

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning. Det är viktigt att entreprenörsansvaret fortsätter vara både primärt och strikt för att lagen även framöver

ska uppnå avsedd effekt. Samtidigt som utredningen konstaterar att lagen fått effekt för en stor grupp arbetstagare så görs bedömningen att det saknas skäl att tro att lagen fått någon större betydelse för särskilt utsatta arbetstagare. Det lyfts bland annat att den kategorin står inför flertalet hinder för att effektivt kunna åberopa sina rättigheter. Det bör föranleda vidare utredning kring hur skyddet för de grupper som har svag anknytning till den svenska arbetsmarknaden kan stärkas, särskilt kopplat till löner, men även andra arbetsrelaterade rättigheter. Det är en brist i utredningen att man inte kunnat kartlägga effekten av lagen för de mest utsatta arbetstagarna.

6.2.4 Uthyrda arbetstagares lön bör tydligt omfattas av entreprenörsansvaret

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning. Anställda inom bemanningsföretag kan ha svag ställning på den svenska arbetsmarknaden och riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda. Det är därmed positivt med ett förtydligande att den kategorin också omfattas av det arbetsrättsliga skyddet i entreprenörsansvarslagen.

6.2.5 Bör brott mot ansvaret medföra någon sanktion?

Utredningen har inte kunnat kartlägga hur vanligt det är att ansvariga huvudentreprenörer låtit bli att betala en lönefordran eller vilka konsekvenser detta får för arbetstagare med en svag ställning på arbetsmarknaden. Det är inte heller utrett vilka övriga sanktioner utöver skadestånd som eventuellt skulle kunna bli aktuella. Därmed kan det inte uteslutas att skadestånd eller annan sanktion skulle få en förebyggande effekt.

6.2.6 Skyddet för arbetstagare med svagare förankring på arbetsmarknaden

Utredningens förslag att information om rättigheter ska finnas på Arbetsmiljöverkets hemsida är bra, men ytterligare åtgärder är nödvändiga om förslaget ska få avsedd effekt för särskilt utsatta grupper.

Utredningen konstaterar att arbetstagare med svag anknytning till den svenska arbetsmarknaden ofta inte känner till sina rättigheter. Utredningen antar att entreprenörsansvarslagen kommer få större genomslagskraft för den mer utsatta gruppen arbetstagare om informationen finns tillgänglig på Arbetsmiljöverkets hemsida.

Inom myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet utförde Jämställdhetsmyndigheten och Arbetsmiljöverket under 2022 en målgruppsanalys kopplat till utsatta arbetstagare och deras tillgång på information om skyldigheter och rättigheter på svensk arbetsmarknad. Målgruppsanalysen visade att det i nuläget i praktiken är mycket svårt för utsatta arbetstagare att på egen väg hitta och förstå den information som rör skyldigheter och rättigheter som finns tillgänglig på flera svenska myndigheters hemsidor. Ytterligare insatser krävs för att målgruppen ska nås av och kunna förstå informationen

Jämställdhetsmyndigheten anser att om förslaget ska få avsedd effekt så bör Arbetsmiljöverkets ansvar inte begränsas till att tillhandahålla information på sin hemsida. Det är nödvändigt att det även sker kontinuerlig och riktad spridning av informationen till målgruppen. Arbetsmiljöinspektörer kan även få i uppdrag att informera om rättigheter på arbetsplatsinspektioner till målgruppen.

7.6 Det saknas för närvarande skäl att utvidga ansvaret till någon ytterligare bransch

Utredningen konstaterat att förekomsten av långa entreprenörsled och oklarhet i var en arbetstagare ska rikta sina lönekrav inte är upphov till problematiken med icke utbetald lön i andra branscher än byggbranschen. Oavsett upphovet till problemet förekommer det att arbetsgivare inte betalar ut lön för det arbete som utförts i flertalet branscher. Det beskrivs i utredningen att det är vanligt att arbetstagare inom transport- och städbranschen tar kontakt med arbetsgivarorganisationer för att man inte fått lön utbetald. Ett av entreprenörsansvarslagens syften är att skydda arbetstagare från dessa situationer. I fler än hälften av medlemsländerna tillämpas entreprenörsansvaret utan begränsning sett till bransch. Eftersom entreprenörsansvarslagen visat sig få effekt inom byggbranschen kan det förväntas att den även skulle få effekt i andra branscher där behov finns. Ansvaret bör därför utvidgas till att omfatta alla branscher. Jämställdhetsmyndigheten anser att ett utvidgande av entreprenörsansvaret till fler branscher även i Sverige skulle stärka skyddet för arbetstagare.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Paulina Bolton
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Berit Jernberg, enhetschefen Frida Nohlås, och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.